

УДК 342.74

DOI: 10.31733/17-03-2023-116-117

Аліса ЗАРИТОВА

студентка ННІ права та інноваційної освіти

Науковий керівник:

к.ю.н. Ольга ЧЕПІК-ТРЕГУБЕНКО

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

КОНСТИТУЦІЙНІ ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ

У всі часи, й особливо в бурхливі періоди швидких і радикальних змін, люди мають відчувати себе в безпеці. Вони повинні знати, що їх права і свободи будуть захищені, що б не відбувалося в навколишньому світі. Отже, справедливий розподіл влади та дотримання прав та свобод людини мають стати невід'ємними характеристиками сучасної правової держави.

Права та обов'язки людини і громадянина є важливим предметом наукових досліджень. У цьому контексті слід назвати праці: С. Алексеєва, Л. Воеводіна, Л. Глухарьової, Б. Єбзєєва, М. Козюбри, В. Колісника, А. Колодія, В. Крусса, О. Кутафіна, О. Лукашевої, М. Матузова, Н. Оніщенко, В. Погорілка, П. Рабіновича, О. Скакун.

Необхідність дослідження ролі і місця конституційних обов'язків та гарантій їх виконання зумовлена тим, що Україна розбудовується як правова, демократична держава, в якій активно формується громадянське суспільство. Конституційні обов'язки займають чільне місце в забезпеченні нормального функціонування соціуму, адже без них суспільний розвиток був би неможливим. Однак лише незначна кількість вітчизняних монографічних робіт присвячена конституційним обов'язкам людини і громадянина, а широкі теоретичні узагальнення з питань гарантій їх виконання в Україні, взагалі відсутні.

Проголошення 24 серпня 1991 року незалежності, дало змогу Україні розгорнути нову сторінку в її історії, а також розширити права і свободи громадян, наповнити їх новим змістом і значенням. У Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. та зверненні Верховної Ради України «До парламентів і народів світу» від 5 грудня 1991 р. наголошувалося, що сім'я цивілізованих країн прагне вступити в нову, демократичну, правову державу, яка спрямована, зокрема, на ефективне забезпечення прав, свобод людини і громадянина та зобов'язується неухильно дотримуватися загальноєвропейських принципів і норм міжнародного права та міжнародних стандартів у сфері прав і свобод людини [1]. Конституція України 1996 р. певною мірою є зразком сучасного конституціоналізму щодо прав і свобод людини і громадянина. Вона визначила якісно новий, сучасний статус людини і громадянина в Україні, здійснюючи де-факто «гуманітарну революцію».

Людина, її життя, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Конституції (ст. 3) найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини і громадянина становлять зміст і напрям діяльності держави. Відповідно до Конституції держава несе відповідальність перед особою за свою діяльність [2]. Утвердження і захист прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Виходячи з вищесказаного, чинна Конституція України присвячує спеціальний розділ II правам, свободам та обов'язкам людини і громадянина. Цей розділ є одним із найважливіших у Конституції і містить близько 30 статей.

Конституція України визначає систему прав і свобод у всіх основних сферах, а саме: цивільні, політичні, економічні, соціальні та культурні права та свободи людини і громадянина. Також вона всебічно гарантує права і свободи, передбачає механізм їх забезпечення та охорони. Це відноситься до організації та здійснення державної влади на принципах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову (ст. 6) [2]. Захист конституційних прав і свобод здійснює судова гілка влади. Однією з важливих ланок в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина є Конституційний Суд України. До його функцій відноситься здійснення судового конституційного контролю і захист основ конституційного ладу, основних прав і свобод людини і громадянина, забезпечення верховенства права та

прямої дії Конституції на всій території України.

Додатковою гарантією захисту прав і свобод людини є також міжнародні механізми захисту прав людини, до яких приєдналася Україна. Важливим кроком на цьому шляху стала ратифікація 17 липня 1997 року Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. [3; 4]. Відтепер громадяни України мають можливість звертатися до Європейського суду з прав людини за захистом своїх порушених прав. Крім того, приєднавшись у 1990 р. до Факультативного протоколу до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 р., Україна також визнала компетенцію Комітету ООН з прав людини щодо розгляду індивідуальних скарг громадян України за порушення їх прав і свобод. Також Конституція України юридично усунула всі нормативні перешкоди для забезпечення прав і свобод людини і громадянина закріпивши норми прямої дії, відповідно до яких звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо гарантовано Основним Законом нашої держави.

На сучасному етапі концепція конституційного закріплення обов'язків людини і громадянина відповідає зразкам не тільки європейського, але і світового конституціоналізму. Адже чинна Конституція України реалізувала всі матеріальні положення актів міжнародного права про людину і насамперед Загальну декларацію людини, міжнародного пакту про громадянські та політичні права та міжнародного пакту прав про економічні, соціальні та культурні права, які є одним із найбільших досягнень людства ХХ століття. Конституційні обов'язки людини і громадянина – це взаємозв'язок особи і держави у правовій формі, яка обумовлюється стійким і зворотнім його характером. Соціальна цінність полягає у тому, що конституційні обов'язки є юридичним засобом виконання державою своїх функцій і тому вони сприяють захисту прав і свобод людини і громадянина.

1. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. № 55-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 26.09.2022).

2. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звернення: 26.09.2022).

3. Федіна Н.В. Сучасні погляди на розуміння прав і свобод людини та громадянина в умовах реформування в Україні. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2015. № 4. С. 65-74.

4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 26.09.2022).

УДК 342.7+351.74

DOI: 10.31733/17-03-2023-117-118

Вікторія КИРИЧЕНКО

курсант ННІ права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції

Науковий керівник :

ст. викл. **Олена ЛОПАЄВА**

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ДИТИНИ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Захист прав дітей є важливою складовою правоохоронної діяльності. Дотримання прав дітей є ключовим елементом під час взаємодії з правоохоронними органами. Основними принципами дотримання прав дітей у правоохоронній діяльності є: пріоритетність інтересів дитини, у будь-якій ситуації правоохоронні органи повинні надавати перевагу інтересам та потребам дитини, забезпечення безпеки дитини. Правоохоронні органи мають гарантувати безпеку дітей та забезпечувати їх захист від будь-яких форм насильства, зокрема, фізичної, психологічної, сексуальної та експлуатації [1].

Дотримання прав дитини у поліції є дуже важливою та серйозною проблемою. Права дитини включають право на повагу до гідності, на життя та на заборону катування та